

ПРЕДЛОГ ПРОГРАМА ЗА РАБОТА
Здружение на новинари на Македонија (ЗНМ)
за 2023 – 2026 година

Младен Чадиковски
Кандидат за претседател на ЗНМ

Декември 2022 година, Скопје

Почитувани колешки и колеги,

во изминативе четири години Здружението на новинарите на Македонија работеше како организација која успеа да наметне различен наратив во општеството. Секогаш кога слободата на новинарите и снимателите беше нападната бевме тука за нашите членови и колеги, а истовремено работевме на подобрување на условите за работа. Креиравме, се дружевме, работевме, се обучувавме, во насока на кревање на солидарноста меѓу новинарите и новинарките.

Солидарноста во фелата на ниво на целата држава, како никогаш досега е на високо ниво, ЗНМ денес брои речиси 1000 членови, што е најголем број на активни и временни членови, било кога од постоењето на оваа организација. За тоа придонесоа нашите заеднички напори, на новинарите членови на ЗНМ, на органите на ЗНМ, Управниот одбор, Надзорниот одбор, Советот на честа и Регионалните центри ширум земјата. Принципиелноста во одлуките, настојувањата да се одговори на секое барање и секој член, активната работа на органите и секциите на сниматели, спортски новинари, млади, фоторепортери, филмски критичари придонесуваа за кревање на стандардите во работата на ЗНМ. Има уште многу работи што не се реализирани, за кои е потребно и повеќе време и повеќе напори.

Можам да ветам професионалност и држење до принципите на кои и покрај сите странични удари никогаш не попуштивме, а нема тоа да го направиме и во следните четири години. Ова е мојата програма за работа што произлезе од сите досегашни разговори со вас, моите колеги и соработници.

ФОНД ЗА МЕДИУМСКИ ПРОДУКТИ

- Основање на Фонд за медиумски и новинарски продукти за подигнување на квалитетот во новинарството и истовремено кревање на стандардот на новинарите,
- Фондот предвидува обезбедување на парични средства за новинарски продукти од сите жанрови за ТВ, Радио, он лајн, весници, на централно и на регионално и локално ниво,
- Целни групи: медиуми и групи новинари и сниматели, ќе може да аплицираат за форми на напредно известување, анализи, истражувања, документарна програма, дебатни програми, во сите медиуми,
- Предлогот се работи во соработка со здружението на локални и регионални медиуми Медиум „Објектив“,
- Почеток на работа на Фондот / до крајот на 2023 година

БЕЗБЕДНОСТ НА НОВИНАРИ

- Конечно усвојување на законот со кој нападите врз новинари се сметаат како напади врз службени лица
рок: јануари 2023
- Продолжување на водење регистар на напади врз новинари и инсистирање на решавање на секој случај пред МВР ОЈО и судовите
- Бесплатна правна помош во форма на правно советување, застапување пред суд и следење на судски рочишта во кои има страна новинар. Моментално има над 50 активни тужби за клевета кон новинари, двојно повеќе од лани,
- Брзи јавни реакции, прес конференции и соопштенија за секој напад
- Продолжување на соработката со ОЈО и со посебниот обвинител задолжен за заштита на правата на новинари именуван на претходно барање на ЗНМ и ССНМ,
- Следење на рочишта во кои новинари се засегната страна и со цел увид во судската пракса кога станува збор за судења во кои една од страната е новинар или медиумски работник,
- Продолжување со организирање на заеднички настани како обуки и конференции меѓу медиумски работници и претставници на правосудството,
- Продолжување на соработката со Судско медиумскиот совет на теми поврзани со безбедноста на новинарите,
- Продолжување на заедничка изработка на протоколи за безбедност на новинари заедно со МВР и правосудните органи,
- Пишување и издавање на анализи и публикации поврзани со тема безбедност на новинари промовирање на овие прашања пред пошироката јавност.

КЛЕВЕТИ ВРЗ НОВИНАРИ – ПЕТ ПАТИ НАМАЛУВАЊЕ НА КАЗНИТЕ

- ЗНМ иницираше и презеде активна улога во рамките на МАНУ за ревидирање на Законот за граѓанска одговорност за клевета и навреда,
- Како резултат на ангажманот и активниот придонес на ЗНМ, потенцијалните казни за новинарите беа петкратно намалени со новиот предлог,
- Усвојувањето на овие измени од страна на Собранието во текот на ноември 2022 е добар исчекор и претставуваат дополнителна заштита на медиумските работници од потенцијална злоупотреба на овие тужби.

МАКЕДОНСКА РАДИО ТЕЛЕВИЗИЈА (МРТ)

- Инсистирање на побрзи реформи во јавниот сервис преку избор на нови членови во советот на МРТВ и ново раководство
- Инсистирање на финансиска независност и одржливост на јавниот сервис
- Кревање на стандардите во МРТВ преку постојани обуки најмалку 4 пати годишно на новинарите, снимателите и останатите медиумски работници, за што веќе е потпишан меморандум со уредниците на 3 програмски сервиси, МТВ 1, МТВ 2 и МТВ 4 во ноември 2022 година.

АГЕНЦИЈА ЗА АУДИО И АУДИО ВИЗУЕЛНИ МЕДИУМСКИ УСЛУГИ (АВМУ)

- Инсистирање на избор на новите членови на советот на АВМУ во Собранието,
- постојан надзор на работата на Агенцијата посебно за мерките кои ги изрекува против медиумите.

ОГРАНИЧУВАЊЕ НА РАБОТАТА НА ВЛАДИНИОТ ПР

- Постојан притисок врз владата за ограничување на работата на владините пр служби кога станува збор за нивно мешање во работата на медиумските работници. Со оглед на тоа што речиси сите владини министри и директори вработуваат новинари, сниматели и фоторепортери, Владата се наметнува како еден од најсилните медиуми во земјата, што не смее да се дозволи. На овој начин се зема работата на медиумските професионалци и наместо новинарски извештаи се сервира владина пропаганда.
- Бараме владините пр служби да даваат одговори и да испраќаат соопштенија, но не да подготвуваат готови пишани, видео и фото

материјали. Во исклучителни случаи фотографиите и видео материјалите треба да бидат јасно и видливо обележани со жиг на Владата.

ЗГОЛЕМУВАЊЕ НА ТРАНСПАРЕНТНОСТА НА ИНСТИТУЦИИТЕ

- Новинарите во последно време се жалат на транспарентноста на институциите, на централно, а уште повеќе на локално ниво. Бараме кревање на транспарентноста преку суштински одговори на поставени прашања, изјави на барање на новинар. Ова прашање ќе го комуницираме на ниво на министри и директори на институции.

ЛОКАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ МЕДИУМИ

ПРОМЕНА НА ПРАВИЛНИК НА АВМУ ЗА ДОБИВАЊЕ КОНЦЕСИИ – ОБВРСКА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ ДОПИСНИЦИ ВО 8 ПЛАНСКИ РЕГИОНИ

- Во декември ќе побараме од АВМУ промена на правилникот за добивање концесии на националните ТВ станици со инсистирање во условите да влезе вработување на 8 дописништва (по минимум 2 луѓе, новинар и снимател) од сите плански региони. Тоа ќе овозможи вработување на 144 луѓе низ целата држава.
- Барање за дополнителни олеснувања на давачките за концесија и фреквенција до АВМУ и АЕК кое ќе се однесува на регионалните и локалните медиуми

ИТНИ ВРАБОТУВАЊА НА СИТЕ ДОПИСНИЦИ ВО МРТВ 1 И 2

- Доставено барање до Министерство за финансии за средба со цел одобрување на постојано вработување на веќе постоечките новинари и сниматели во МРТВ 1 и 2, како и вработување на нови во градовите каде се уште нема дописници. Вкупно вработување на 32 лица.

ЈАКНЕЊЕ НА УЛОГАТА НА РЕГИОНАЛНИТЕ ЦЕНТРИ

- Се предвидува засилување на улогата на 6 те регионални центри на ЗНМ преку:
- Отворање на канцеларии на ЗНМ во соработка со МРТВ и МИА, или самостојно, зависно од потребите на регионалните центри.
- Организирање на обуки, конференции, заедничко вмрежување на новинарите и снимателите, преку/гранична соработка.
- Редовни тематски собири на новинарите во рамки на нивните регионални центри, со поддршка на канцеларијата на ЗНМ.

УЛОГАТА НА ЗНМ

Јакнење на постоечките секции на

- сниматели,
- спортски новинари,
- млади новинари,
- фоторепортери,
- филмски критичари

преку заеднички и поединечни обуки, конференции, семинари, тим/билдинг активности. Овие секции ги создадовме или обновивме во изминативе 4 години со што ја издигнавме солидарноста во професијата на високо ниво. Работата треба да продолжи со активна улога на членовите на секциите и со сесрдна поддршка на канцеларијата на ЗНМ.

- Воведување на нов модерен систем на членски картички и подобрување на квалитетот и заштита на картичките на членови на ЗНМ
- Дополнителни бенефиции за членство
- Во 2023 организирање на меѓународна мисија со професионалци од кредибилни и признаени медиумски организации за скенирање на состојбите во медиумскиот сектор со посебен акцент на медиумската регулатива. Ова значи дека тим на претставници од овие меѓународни организации ќе бидат во Скопје и ќе имаат повеќе средби со новинари но и претставници на релевантните институции а по спроведување на мисијата заедно со ЗНМ ќе објават и извештај со препораки
- Изработка на нов стратешки план 2023 / 2026 со вклученост на сите членови на транспарентен начин и експертска помош од стручни лица

ЗНМ ТРЕНИНГ АКАДЕМИЈА

- Формирање на ЗНМ Академија, по примерот на холандското здружение на новинари со постојани обуки за напредно известување, за новите технологии, тематски обуки во различни сектори на новинарството, економија, корупција, образование, здравство, социјала,
- Обуките ќе се одржуваат во и надвор од Скопје со активно учество на млади новинари, на новинари што покриваат различни области.
- Се предвидуваат најмалку 25 обуки годишно или покривање на 80 до 100 дена годишно во тренинг центрите ширум земјата.
- Учество на 300 до 400 новинари годишно.

САМОРЕГУЛАЦИЈА И РЕГУЛАЦИЈА

- Градење на капацитетите преку обука и студиска посета на ново избраните членови на Советот на честа при ЗНМ,

- Продолжување со соработката и поддршката на Советот за етика на медиуми во Македонија (СЕММ) како стратешки партнер на ЗНМ,
- Дополнително подигање на улогата на онлајн медиумите во општеството преку саморегулацијата,
- Дополнителни механизми за Promedia.mk да стане релевантен чинител на медиумскиот пазар.

Што работевме во изминативе четири години

Резултатите од нашите активности во изминативе години можат да се опишат како значајни и со конкретни ефекти и водат кон остварување на целите на ЗНМ. Накусо, ова се дел од активностите на кои ЗНМ работеше во минатиот период.

- Ги градевме капацитетите на новинарите преку заеднички соработки и проекти
- Реактивираме и формиравме секции за новинари од различни сектори – тука се Секцијата на сниматели, секцијата за млади новинари, секцијата на спортски новинари и секцијата на фоторепортери
- Благодарение на бесплатната правна помош, само во последната година
- Само за 2022 година успеавме да обезбедиме правна помош за 71 колешки и колеги а во последните четири години околу 250 новинари побарале и добиле бесплатна правна услуга или застапување пред суд
- Обезбедивме масовна вакцинација против Ковид – 19 за медиумските работници
- Континуирани активности во форма на тренинзи, обуки, семинари
- Обуки и семинари за новинарите во јавниот сервис
- Обуки за младите новинари во рамките на секцијата за млади новинари при ЗНМ
- Унапредување на меѓу редакциска соработка во форма на јавен повик за учество со истражувачки студии
- 96 јавни реакции, секогаш кога слободата на медиумите беше доведувана во прашање
- Создаден регистарот за професионални онлајн медиуми Promedia.mk, во соработка со Советот за етика во медиумите
- Реафирмирана соработка со МВР за поголема безбедност на

медиумските работници но поголема отчетност и транспарентност

- Подигнување на свеста за медиумска писменост преку работа на кампањи и вклучување во неделата на медиумска писменост како членка на ММП
- Усвоени се измени на законот за граѓанска одговорност и клевета, со кој казните за новинарите се намалуваат за пет пати
- Промени во кривичниот законик каде напад на новинар ќе се третира како напад врз службено лице
- Во соработка со ОЈО, назначен е посебен обвинител кој ќе работи на случаите во кои се нападнати ли се под закана новинари
- Систематските залагања и напори на ЗНМ, за саморегулацијата да стане дел од македонското општество резултираа со зголемена свест кај јавноста за користење на овој механизам
- Системски залагања и напори за зголемување на транспарентноста на судството и правосудните органи

Се разбира дека може подобро. Предизвиците во однос на слободата на медиумите и дополнително зголемување на квалитетот и професионализацијата на редакциите остануваат наш императив и за во наредниот период.